

Delenie trochu inak

Jeden z najstarších známych **algoritmov delenia**, pochádza od **Gerberta z Aurilacu**. Vznikol okolo roku 980. Je výhodný najmä pre delenie jednociferným deliteľom „blízkym“ číslu 10. Pozri ako sa to robí:

$$12\ 321 : 8 =$$

$$12\ 321 : (10 - 2) = 1232 + 246 + 49 + 10 + 2 + 1 = 1\ 540 \text{ (zv. 1)}$$

$$\begin{array}{r} 1 \\ + 2464 \\ 2465 \\ 5 \\ + 492 \\ 497 \\ 7 \\ + 98 \\ 105 \\ 5 \\ + 20 \\ 25 \\ 5 \\ + 4 \end{array}$$

9 (v poslednom kroku je jednoduchšie $9 : 8 = 1$ zv. 1)

Možno je to nezvyčajná otázka: Bol niekedy v histórii pápežom človek, ktorý bol aj uznávaným matematikom? Správna odpoveď znie – áno, francúzsky matematik **Gerbert z Aurilacu** (bol neskôr pápežom s menom **Silvester II.**). Narodil sa medzi rokmi 930 až 945 v Auvergene. Dostal úplné vzdelanie, mimoriadne prospieval v matematike i astronómii. Osud ho priviedol aj do Španielska, kde tento francúzsky kňaz ako jeden z prvých európskych učencov študoval arabskú matematiku. V tej dobe bola v Cordobe arabská vysoká škola (s bohatou knižnicou arabských, gréckych a latinských textov), kde sa prednášala aj matematika. **Gerbert** skvele popularizoval dielo Boethiovo, časti Euklidových *Základov* i praktickú geometriu. Ovládal počítanie na abaku – sčítacej doske. Namiesto kamienkov používal žetóny s číselnými znakmi. V jeho *Knihe o delení čísel a Pravidlách o počítaní na abaku* možno spoznať termíny *deleneč* a *deliteľ*. V pojednaní *Geometria* (94 článkov) vysvetlil základné pojmy (bod, čiara, plocha, teleso), jednoduché poznatky a metódy výpočtov výšok, hĺbok a vzdialeností. V časti o zememeračských praktikách spomína počítanie s figurálnymi číslami. Zorganizoval školu v Remeši, kde vyučoval disciplíny kvadrívia (aritmetika, geometria, astronómia, hudba). Okrem matematiky sa zaoberal aj logikou, filozofiou i astronómiou. Napísal pojednania o dialektike, teológii aj o politike. V Magdeburgu skonštruoval slnečné hodiny, keď predtým skúmal polohu Polárky. Zaoberal sa mnohostranným využitím astrolábu (prístroj na meranie uhlov v súdobej astronómii). **Gerbert z Aurilacu** ako učenec, výnimočná osobnosť na poli cirkevnom i politickom, posunul západné myslenie bližšie k prameňom antickej filozofie a vedy, podnietil aj záujem o samostatné pozorovanie a skúmanie. Študoval Vergília, uplatňoval novoplatónsky štýl myslenia. Stal sa vplyvným mužom svojej doby, oslňoval všestrannosťou a prenikavosťou svojho umu. Vynikal aj ako široko vzdelaný a originálny učiteľ. Ako učený arcibiskup ravenský radil aj cisárovi Otovi III. (panoval 995–1002) a ten ho určil roku 999 za pápeža. **Gerbert** bol prvý Francúz na pápežskom stolci a prijal meno **Silvester II.**, v tejto funkcii prispel k organizácii cirkvi v Poľsku i v Uhorsku. Uhorskému kráľovi Štefanovi I. poslal (r.1001) kráľovskú korunu. Vyhlásil za svätého pražského biskupa Vojtecha. S úspechom sa zapísal do dejín cirkvi i matematiky. **Gerbert z Aurilacu** zomrel 12. mája 1003. (dmj)